Eugen MUNTEANU

Corespondență inedită, primită de Gh. Ivănescu de la Theofil Simenschy

E. M. – profesor la Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza" din Iași, director-fondator al Școlii Doctorale de Studii Filologice (2005-2009), profesor invitat la Universitățile din Jena și Viena, director al Institutului de Filologie Română „Al. Philippide" din Iași (2009-2013). Principalele lucrări: *Aeterna Latinitas* (1997), *Introducere în lingvistică* (2015), *Lexicologie biblică* (2008). A coordonat proiectul «Monumenta linguae Dacoromanorum» (2009-2015, 15 volume tipărite) și ediția critică a versiunii „Nicolae Spătarul Milescu" a Vechiului Testament (2016, 2060 p.). A tradus și comentat texte de Sf. Augustin, Thomas de Aquino, Swedenborg, Jean-Jacques Rousseau, Rivarol, Wilhelm von Humboldt, Iacob Grimm, Ernst Renan, Eugenio Coseriu și Hans-Georg Gadamer.

În ultimii ani ai vieții sale, Gh. Ivănescu (1912-1987) mi-a încredințat câteva mii de documente din arhiva personală, cu indicația de a le valorifica prin publicare la momentul potrivit. Cred că acest moment a venit și pregătesc o ediție cuprinzătoare a corespondenței primite de profesorul meu. Acoperind perioada anilor 1956-1962, când, alungat de la Iași, Ivănescu locuia cu familia la București, cele paisprezece scrisori expediate de Simenschy de la Iași (care ni s-au păstrat dintr-o corespondență probabil mai consistentă) oferă unele informații inedite privind eforturile sisifice, tribulațiile și persecuțiile multiple pe care singurul profesor de sanscrită român din epocă a trebuit să le îndure. Între cei doi învățați filologi au existat relații strânse de prietenie, care depășesc cadrele simplei colegialități cordiale. Ca un omagiu și un act de dreptate postumă pentru mai vârstnicul său prieten, Gh. Ivănescu a preluat și definitivat, printr-o masivă contribuție personală, lucrarea capitală a acestuia, publicată cu titlul: Theofil Simenschy, Gh. Ivănescu, *Gramatica comparată a limbilor indoeuropene*, București, 1981.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Teofil Simenschy (1892-1968) a fost unul dintre cei mai proeminenți reprezentanți ai filologiei ieșene și, deopotrivă, unul dintre marii profesori ai Universității noastre. Specialist în limbile clasice, latină și greacă, a fost și unul dintre învățații români – poate cel mai important – care au introdus în România și au cultivat cu succes studiul științific al limbii și culturii sanscrite. Este autorul unei opere remarcabile ca dimensiuni și diversitate, alcătuită din monografii de înalt nivel, zeci de articole și studii, ediții de text și traduceri din greacă, latină și sanscrită. Cu toate că, fiu de muncitor, nu ar fi trebuit să aibă, sub „dictatura proletariatului", probleme „de dosar", impozanta sa statură de om de știință, popularitatea ca profesor universitar de lingvistică comparată indo-europeană (din anul 1942) și, mai ales, profilul său de înaltă morală academică și cetățenească, au determinat includerea sa pe lista profesorilor „epurați" din Universitatea din Iași cu prilejul așa-zisei „reforme" a învățământului din anul 1948, alături de, între alții, slavistul și etnologul Petru Caraman (1898-1980) și Gheorghe Ivănescu însuși. Degradat mai întâi, fără explicații, la rangul didactic de asistent, exclus apoi din Universitate în 1950, reîncadrat în 1955 ca asistent), eruditul sanscritist a fost împiedicat, asemenea multora din colegii săi de generație, să-și împlinească vocația didactică. Drama este și a culturii române, lipsite astfel brutal de posibilitatea creării la Iași a unei tradiții cărturărești în sanscritistică. Cu o tenacitate și cu o hărnicie admirabile, Simenschy a continuat totuși, fără abatere, să scrie, să traducă, să definitiveze o operă remarcabilă. Scrisorile pe care le public aici atestă tenacitatea și ingeniozitatea prin care eruditul căuta soluții de publicare a ceea ce scria sau traducea.

Comunitatea de idealuri, credința comună în valorile universale ale umanismului, fidelitatea necondiționată față de știință și cultură au consolidat prietenia dintre cei doi mari reprezentanți ai tradiției academice ieșene, Teofil Simenschy și Gh. Ivănescu.

Am păstrat întocmai, în transcriere, limba și stilul autorului scrisorilor (inclusiv norma curentă în epocă a lui *î* și *sînt*), minimele adaptări pe care mi le-am permis fiind renunțarea la majuscularea cu funcție emfatică „Iubite Coleg" sau „omagii Doamnei D-tale", și introducerea iotului semiconsonantic, general în limba română, în cuvinte precum *trebuie* sau *nevoie*, în loc de *trebue* și *nevoe*. Am unificat modalitatea de citare (ghilimelele, italicele etc.), potrivit normelor academice actuale.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Am aplicat, de asemenea, regulile actuale ale majusculării (elementele componente ale numelor de instituții etc.).

Succintele note și comentarii pe care le propun oferă, în genere, informații și date pe care le consider indispensabile pentru lămurirea unor contexte.

1

Iași, 26/ III/ 1956

Iubite coleg și prieten,

Îți mulțumesc pentru osteneala ce ți-ai dat, căutîndu-mi la Academie cărțile cerute. Pe unele din ele le și primisem între timp prin Filiala dela Iași.

Știu că trebuie să fii foarte ocupat și-mi pare bine că'n sfîrșit te-ai putut muta la București, unde-ți este locul.

Am reușit să identific izvorul german și cel sanscrit pentru mai toate poeziile din antologia lui Coșbuc. Lucrarea e gata și sper s'o pot tipări[1].

Cînd ai timp, te rog să-mi scrii dacă se găsesc la Academie cărțile și revistele din lista alăturată.

Îți doresc succes deplin în mediul nou și – sper – mai favorabil, în care te afli acum.

Soția mea vă mulțumește la amîndoi pentru bunele urări și vă dorește, împreună cu mine, multă sănătate și mulțumire.

Salutări prietenești,
Th. Simenschy

2

Iași, 26/ I/ 1957

Iubite coleg,

Vă rog să primiți amîndoi mulțumirile noastre pentru felicitările de Anul Nou; la rîndul nostru vă dorim ani mulți și fericiți.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Și eu sînt foarte ocupat cu anumite probleme de lingvistică din gramatica lui Pănini, pe care în bună parte le-am rezolvat, deși păreau insolubile. Sper să pot publica în curînd rezultatele cercetărilor mele.

În ceea ce privește publicarea *Paciatantrei* și admiterea ca membru în Sociatatea de Orientalistică e probabil să mai treacă *ceva* timp. Orice lucru *pozitiv* cere timp și strădanie.

Cu alese sentimente colegiale.

Th. Simenschy

3

Iași, 7/ II/ 1957

Iubite coleg,

Am primit ieri scrisoarea ce mi-ai trimis și-ți mulțumesc pentru tot ce mi-ai comunicat. Despre aceleași chestiuni mi-a scris și d-l Bănățeanu[2], într'o scrisoare ce am primit-o azi.

Primesc bucuros să fac parte din comitetul de redacție al revistei și să fiu responsabilul colectivului de sanscritiști și-i mulțumesc d-lui Bănățeanu pentru demersurile și propunerile ce le-a făcut în privința mea.

Începutul îmi pare de bun augur; sper și doresc ca societatea de orientalistică să facă cinste țării și să aducă contribuții care să stîrnească interesul tuturor specialiștilor din țară și din străinătate.

Îmi scrii că „Studia orientalia" va publica articole numai în limbi străine. Eu aș dori să publice cercetările mele asupra sintaxei cazurilor la Pănini în romînește, pentru că e vorba și de traducerea sūtrelor, traducere care își pierde, pentru mine, orice valoare, dacă o fac în altă limbă. Este ca și cum aș traduce *Panciatantra* în limba franceză, de pildă.

Aș dori – *si nihil obstat* – să țin comunicarea la sfîrșitul lui aprilie sau mai, ca să am timp să termin lucrarea și s-o revăd.

Ieri am primit o scrisoare și de la d-l H[aralambie] Mihăescu[3], care îmi scrie, printre altele, că d-l Frenkian[4] a fost solicitat să facă un raport despre *Panciatantra*, la ESPLA[5]. Aștept rezultatul[6].

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Pînă atunci, te rog să primești salutările mele prietenești și să transmiți d-nei omagiile mele respectuoase.

Th. Simenschy

4

Iași, 29 Mai 1957

Iubite coleg,

Am primit chiar azi scrisoarea ce mi-ai trimis și-ți mulțumesc pentru informațiile primite.

Eu sosesc la București vineri, cu avionul, la ora 9 dimineața, și voi aștepta la agenția de transporturi aeriene (TAROM, de lîngă Universitate). Dacă nu vine nimeni, îți voi telefona, ca să știu ce am de făcut.

În aceeași zi, mă întorc cu trenul de noapte la Iași, unde am de ținut o comunicare duminică.

Transmite, te rog, doamnei omagiile mele respectuoase.

La revedere.

Th. Simenschy

5

Iași, 4/ VI/ 1957

Iubite coleg,

Țin să-ți mulțumesc și pe această cale pentru tot deranjul ce ți l-am pricinuit și pe care nu l-am putut prevedea.

Reîntors acasă mi-am reînceput activitatea științifică, pentru că acum sînt mai liber.

Îți trimit „actele justificative", sub forma a 3 tichete (217 lei).

Mi-am terminat cele două traduceri ale sūtrelor lui Pānini referitoare la sintaxă. Rar s-au deosebit două versiuni atît de mult ca acele ale mele. Una e liberală, *pāninizantă;* cealaltă e liberală și occidentală. Ambele sînt însoțite de comentar. Sper să le public în „Analele Universității din Iași", la toamnă[7], căci acum public acolo o serie de cugetări din literatura sanscrită, în original și-n traducere.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Am avut plăcerea să te aud citat la comunicările ştiinţifice din sesiunea iunie ale Universităţii din Iaşi – şi-ai fost citat ca autoritate.

M-am bucurat şi m-am întristat. Bucuria, pentru succesul moral; întristarea, pentru opacitatea celor care leagă piatra scumpă la picior, în loc s'o încrusteze în coroană de aur şi s-o pună la loc de cinste.

Transmite, te rog, doamnelor omagiile mele respectuoase.

Îţi doresc izbîndă deplină cît mai curînd.

Cu dragoste,
Th. Simenschy

6

Iaşi, 16/ V/ 1958

Iubite coleg,

Îţi mulţumesc pentru tot ce-mi scrii şi îţi urez şi eu din partea mea şi a soţiei mele multă sănătate şi mulţumire împreună cu toată familia.

Ţi-am citit articolul din „Studia et acta orientalia”[8] şi te felicit pentru el. N-are nevoie de elogii. De altfel întreg volumul a făcut o excelentă impresie, nu numai asupra mea, dar şi asupra tuturor acelora care l-au consultat.

Mi s-a cerut din partea secţiunii orientalistice a Societăţii de Ştiinţe Istorice şi Filologice să-i predau articolul despre sintaxa cazurilor la Pănini. Am răspuns azi că manuscrisul se află la d-ta, şi-ţi trimit alăturat pag[ina] 16 din acel manuscris.

Îţi mulţumesc pentru informaţiile pe care le-ai dat despre mine revistei „La Roumanie Nouvelle”[9]. Nu cred însă că va apărea. Nu ştii cine-i directorul?!

Primeşte, te rog, salutările mele cele mai alese şi transmite doamnei tale omagiile mele respectuoase.

Th. Simenschy

P.S. Ţin să-ţi mulţumesc, cam tîrziu, ce-i drept, pentru lucrarea atît de intersantă şi atît de instructivă, ce mi-ai trimis încă din decembrie, privitoare la problema dificilă a duratei acţiunii şi a aspectului verbal.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Ar fi extrem de important un studiu vast și temeinic asupra acestor chestiuni în toate limbile, sau măcar în cîteva familii de limbi.

T. S.

7

Iași, 29 octombrie 1958

Iubite coleg,

Nu mai am de mult nici o știre de la d-ta nici de la dl. Bănățeanu. Bănuiesc că ai avut necazuri, judecînd mai ales după anumite zvonuri. Sper că au fost neîntemeiate și că, cel puțin acum, te poți ocupa liniștit de studiile d-tale preferate.

Aș dori să știu cînd se publică articolul meu în „Studia et acta orientalia", căci vreau să fac și eu corectura și să am 50 de extrase.

Ți-am trimis azi un extras din traducerea mea: *Gramatica lui Pānini, Sintaxa cazurilor*.

Țin să-ți mulțumesc pentru notița, atît de obiectivă și de amicală, apărută în „La Roumanie nouvelle" la 15 aprilie a.c.[10] Abia deunăzi am aflat despre ea. Mi se pare însă că „prima gramatică a limbii sanscrite" va rămînea o simplă amintire în mintea cîtorva. Dar... *τέτλαθι δὴ κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλό ποτ' ἔτλης*[11].

Cu multă dragoste,
Th. Simenschy

P. S. Nu de mult a fost în București prof. dr. Raghu Vira[12], directorul Academiei Internaționale de Cultură Indiană, din New Delhi. El mi-a scris la 10 iunie 1958 că ține mult să mă vadă și să discute cu mine anumite chestiuni. Oare de ce n-am fost înștiințat și chemat?[13]

Th. S.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

8

Iaşi, 11 martie 1959

Iubite coleg,

Mă bucur că ai scăpat de necazuri, tout est bien, qui finit bien.

De la d-l Bănăţeanu n-am mai primit nimic; probabil că-i supărat că încă nu i s-a publicat articolul în rev[ista] „Iaşul literar”[14]. Am primit din nou asigurări de la d-l profesor Ciopraga[15] că articolul se va publica în curînd. Eu n-am nici o legătură cu cei de la revistă şi chiar de aş avea, n-aş putea face mai mult decît a făcut d-l Ciopraga.

Îl rugasem, prin decembrie, pe d-l Bănăţeanu să-mi ceară înapoi de la ESPLA Paciatantra, căci o publică Editura Ştiinţifică, cu care am şi încheiat contract.

Voi scrie Editurii Ştiinţifice să-mi comunice de ce întîrzie cu tipărirea gramaticii sanscrite, care trebuia să înceapă încă din ultimul trimestru al anului trecut[16].

Îţi trimit articolul alăturat cu privire la Pānini şi te rog să-l predai d-lui Guboglu[17] spre tipărire.

Mulţumindu-ţi pentru bunăvoinţă te rog să transmiţi d-nei omagiile mele respectuoase şi să primeşti din partea-mi, dragi salutări,

Th. Simenschy

P. S. Mulţumesc pentru extrase.

T. S.

9

Iaşi, 6 aprilie 1959

Iubite coleg,

Îţi mulţumesc pentru ştirile ce mi-ai comunicat şi pentru predarea articolului meu.

Articolul d-lui Bănăţeanu va apărea în nr. 3 al rev[istei] „Iaşul Literar”; aşa mi-a spus dl. Ciopraga.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Reînființarea secției clasice este un *pium desiderium* care poate se va realize odată. Acum însă lucrurile se află *statu quo*[18].

De la d-l Marin[19] n-am mai primit nici o scrisoare din februarie 1958. Vina este a mea, fiindcă nu i-am răspuns decît abia în februarie anul acesta, din cauză că am fost și eu foarte ocupat. Însă d-l Marin este deprins cu acest cusur al meu și sper că-mi va scrie și el… la același interval.

Mă bucur de activitatea d-tale atît de rodnică și aștept apariția *Istoriei limbii romîne*[20], pe care aș dori s-o studiez, mai ales în ceea ce privește sintaxa.

Dacă ai posibilitatea, te rog să-mi cumperi două sticle cu cerneală de import pentru stilou (culoarea albastră-neagră)[21].

Doresc să ne revedem cît mai curînd și te aștept cu toată dragostea.

Omagiile mele respectuoase d-nei.

Al d-tale,
Th. Simenschy

10

Iași, 24/ XI/ 1959

Iubite coleg,

Îți mulțumesc mult pentru interesul ce-mi porți. Despre articolul defăimător mi-a scris și tovarășul Guboglu și i-am dat lămuririle necesare. Ele sunt suficiente pentru oricine, afară de acela care urmărește numai defăimarea mea. De data aceasta Graur, mai prudent, a pus pe altcineva să facă recenzia[22].

I-am scris tov[arășului] ministru Atanase Joja[23] și sper că va obliga revista „Limba romînă" sau să nu publice articolul, sau să publice în primul număr următor și răspunsul meu.

Te rog să comunici Societății de Științe Istorice și Filologice să nu aibă nici o grijă, ci să stăruie numai ca să se publice și răspunsul meu. Atît. Îl voi trimite după ce voi cunoaște recenzia lui Zoil[24].

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Ce-i cu articolul meu: *La syntaxe des cas*? La cererea d-lui Drimba, i-am trimis și lui un articol pentru revista „Studii și cercetări lingvistice", intitulat: *Particularități gramaticale și denumirile* lor[25]. Dacă ai timp, interesează-te și de el.

Știrile privitoare la sănătatea d-tale și la răutatea invidioșilor m-au întristat; dar: *Tu ne cede malis, sed contra audentior ito*[26]. Vei izbîndi. *Labor omnia vincit*[27].

Călduroase mulțumiri d-lui A. Frenkian, căruia îi rămîn mult îndatorat.

Eu și soția mea îți dorim, d-tale și familiei, multă sănătate și mulțumire. Transmite, te rog, doamnei omagiile mele respectuoase.

Cu dragoste,
Th. Simenschy

11

Iași, 9/ XII/ 1959

Iubite coleg,

Îți mulțumesc foarte mult pentru osteneală și mă grăbesc să-ți trimit cele două foi alăturate[28], în care-i arătat ce trebuie să se tipărească.

Semnul … (= etc.) înseamnă că și restul care urmează trebue tipărit (cum e în scrisoarea ce mi-ai trimis).

Îți doresc multă sănătate și success. Respectuoase salutări doamnei și dragi salutări din partea soției mele la amîndoi.

Cu dragoste,
Th. Simenschy

La syntaxe des cas dans la grammaire de Pānini

P. 2. Monnier William

P. 3. Le pèlerin chinois...

P. 9. Auprès des curbes...

(L'ordre des cases: Le sūtra 1, 4, 54 relatif au *Karti*, qui vient après *Karman*, est une note explicative de sūtras précédents: 52 et 53.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

P. 16. Concordanța cazurilor: ainsi dans le sūtra 2, 3, 33…

P. 17 (ultima frază înainte de excepții): En général les cas concurrents viennent après les constructions à un seul cas ou experiment des exceptions (v. le plan, p…, ainsi que le chapitre suivant).

P. 17 (Exceptions). Pour les sūtras qui traitent de la syntaxe des cas le terme d'„exception" est quelque peu impropre, puisque souvent la règle est simplement complétée par des règles spéciales ou par l'indication de la possibilité d'employer un autre cas.

P. 17: Pour les exceptions...

P. 17: L'incertitude de la limite… apparaît clairement...

P. 17: Nous adnettrons également...

P. 20: est régi...

P. 21: Dans 2, 3 on trouve également au génitif d'autres mots… (Nu trebuie adăugat: *habituellement*).

P. 22: Aucun verbe...

P. 22: C'est encore au locatif qu'est mise la fonction…

Doresc să mi se facă 50 de extrase.

T. S.

12

Iași, 24 ianuarie 1960

Iubite coleg,

Îți mulțumesc foarte mult pentru știrea importantă pe care mi-ai comunicat-o. De altfel răspunsul meu e de mult pregătit și nu am nici o grijă.

Pentru dureri de cap îți trimit aici alăturat o rețetă pe care mi-a dat-o, acum 17 ani, … un avocat. Mi-a fost totdeauna de mare folos și a folosit și altora cărora am dat-o. Însă cea mai bună rețetă este următoarea: să lucrezi numai ziua, să dormi cît mai mult și mai ales: *ne quid nimis*[29].

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Gramatica lui B. și G.[30] arată în prefață că s-a folosit de vreo 3-4 gramatici franceze, așa că autorii s-au pus la adăpost. Încă ei au uitat să facă această declarație și atunci cînd au publicat manualul *Pro Archia*, copiat în întregime, cu comentar cu tot, după manualul cu același titlu al italianului R. Cornali. V[ezi] recenzia lui G. Guțu: *Un procedeu întristător*, publicată în rev[ista] „Convorbiri literare", 1941 (74), nr. 5-6, (mai – iunie, pag. 651-654). Așa se explică de ce de data aceasta n-am fost atacat de G., ci de unul pus la cale de el[31].

O crestomație sanscrită, în transcripție latină, cu comentar și vocabular și cu trimiteri la gramatica mea, ar fi foarte utilă. Ea ar cuprinde texte vedice și clasice, în ordine cronologică, precedate de scurte notițe literare, iar sfîrșitul ar avea și o bibliografie a textelor respective.

În ceea ce privește sintaxa limbii sanscrite, ea ar putea fi gata, împreună cu crestomația, pînă în doi ani, căci o am pe fișe. Sintaxa va fi istorică și comparativă.

Pentru aceasta însă trebuie să ni se asigure de pe acum publicarea ei, ca să nu se întîmple cu ea ceea ce s-a întîmplat cu *Panciatantra*, pe care Editura Științifică n-o mai publică, deși am contract încheiat cu ea. De altfel și *Gramatica limbii sanscrite* a fost tipărită într-un număr de exemplare extrem de redus și pe deasupra nu se difuzează aproape de loc, cu toate cerințele numeroase și insistente. *Habent sua fata libelli*[32].

Dacă se procură litera necesară pentru texte cu caracter *devanāgarī* și dacă se aduc și tipografi calificați, pot să dau textele sanscrite și-n forma lor originală.

Cu *Upanișadele* m-am ocupat foarte mult și eu, acum vreo 25 de ani, și am și tradus două din ele; iar în „Ethos"[33] am publicat cele mai importante aforisme din *Upanișade*, adevărate perle de gîndire și de frumusețe. Cel mai bun cunoscător al *Upanișadelor*, și al filosofiei indiene în general, este P. Deussen[34], mare sanscritist, mare poet și mare filosof. Ai făcut bine că ai recurs la el: este o călăuză sigură.

Doresc foarte mult să-ți văd publicată cît mai curînd *Istoria limbii romîne*, care mă interesează în mod deosebit[35].

Salută din partea mea pe prietenii noștri Mihăescu[36] și Vulpe[37], despre care nu mai știu nimic. Ce mai face d-l Bagdasar[38]? Dar d-l Marme-

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

liuc[39]? Îl cunoşti? Transmite-le, te rog, şi lor, cele mai dragi salutări din partea mea.

Îţi doresc multă sănătate şi deplin succes. Omagiile mele respectuoase d-nei.

Cu cele mai alese sentimente,
Th. Simenschy

13

Iaşi, 12/ II/ 1961

Iubite coleg,

Scrisoarea ce mi-ai trimis e melancolică şi m-a întristat. Doresc din toată inima să aflu că eşti sănătos şi că eşti pus la locul de cinste ce ţi se cuvine. În ceea ce mă priveşte, pot să-ţi spun următoarele:

Wir sind gewohnt dass die Menschen verhöhnen,

Was sie nicht verstehn,

Dass sie vor dem Guten und Schönen,

Das ihnen oft beschwerlich is, murren. (Goethe, *Faust*, 1205 sgg.)[40]

E i maiali diranno che siete sudici, gli asini giureranno che siete ignoranti, ... e i ladri denuncieranno per furto. (Papini, Storia di Cristo I, 116 f.)[41]

Zoili[42] şi murdăritori există în toate timpurile şi pretutindeni. Pînă şi un geniu ca Einstein a fost defăimat, şi încă de abatele Moreux, în cartea *Pour comprendre Einstein*[43]! Dar, pe atunci, Einstein era de mult în culmea gloriei.

Solemnităţile Centenarului Universităţii ieşene au fost impresionante şi frumoase. Am asistat la cîteva comunicări făcute cu acest prilej şi am ţinut şi eu una despre: *Simboluri şi formule sintactice în gramatica lui Pānini*.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Te rog să-mi trimiți și mie, dacă poți, un extras din studiul d-tale.

Sper și doresc să te revăd mai curînd.

Îți mulțumesc pentru urări și la rîndul meu îți doresc ani mulți și fericiți împreună cu întreaga familie. Aceleași urări vi le face și soția mea. Transmite, te rog, d-nei omagiile mele respectuoase.

Cu multă dragoste,
Th. Simenschy

14

Iași, 1/ VI/ 1961

Iubite coleg,

Te rog să-mi trimiți studiul meu *La syntaxe des cas*, deoarece și-a făcut un stagiu destul de lung la redacția revistei „Studia et acta orientalia”[44]. Sper să-l pot publica în altă parte, cu stagiu mai redus.

Doresc să aflu veşti bune despre d-ta și despre d-l Mihăescu.

Salutări colegiale,
Th. Simenschy

15

Iași, 6 august 1962

Iubite coleg,

La reîntoarcere am găsit scrisoarea ce mi-ai trimis și mi-a părut tare rău că nu ne-am putut vedea. Te felicit din toată inima pentru numirea ca profesor la Timișoara[45] și doresc să izbîndești acolo pe deplin. Mediul nou în care vei trăi îți va fi mult mai prielnic, și mediul este și el destin pentru noi.

Colegii mei de la Iași au reacționat împotriva recenziei lui Costa[46] publicîndu-mi răspunsul, propunînd gramatica sanscrită pentru premiu și recomandînd în unanimitate și cu elogii recunoașterea titlului și a gradului meu. Un singur om se opune, președintele comisiei din București, pentru recunoașterea titlului și a gradului: fostul meu coleg

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

Iorgu Iordan, care, cu cît dau mai mult societății, cu atît e de părere că merit mai puțin[47]. Dar *πάντα ῥεῖ καὶ οὐδὲν μένει*[48].

Sintaxa cazurilor o voi publica cu plăcere în revista pe care o vei edita.

Am stat la Sinaia și la Predeal, iar mîine plec la Agapia, vechiul meu lăcaș al păcii. Dacă poți și dacă vrei, vino acolo. E mai bine ca oriunde. Aprobarea o trimite prin poștă Mitropolia din Iași, în baza unei cereri.

La Sinaia am stat prima dată la tov[arășul] Lacea (lîngă restaurantul cu taraf de lăutari de pe strada principală, în rînd cu farmacia). Însă cel mai bine e să te adresezi unui hamal. Oricare cunoaște o serie întreagă de adrese.

Extrasele din reviste nu le-am primit. Mi-ar face plăcere să le cunosc.

Îți doresc multă sănătate și mulțumire împreună cu familia d-tale. Transmite, te rog, d-nei omagiile mele respectoase și primește salutările mele cele mai prietenești.

Th. Simenschy

Note

[1] Referință probabilă la articolul *Antologia sanscrită a lui G. Coșbuc*, publicat în „Analele științifice ale Universității din Iași", seria IIIe-lingvistică, tomul II/1956, fasc. I-II.
[2] Vlad B. Bănățeanu (1900-1963), lingvist și filolog clasic român, indo-europenist specializat în armenologie. A editat revistele „Revue des études indo-européennes" și „Studia et acta orientalia".
[3] Haralambie Mihăescu (1907-1985), lingvist și filolog român, membru corespondent al Academiei Române, clasicist specializat în istoria limbii române și bizantinologie, prieten apropiat al lui Gh. Ivănescu.
[4] Aram Frenkian (1898-1964), filolog clasic și filosof român de origine armeană, profesor al Universității din București, specialist în filosofia greacă antică.
[5] ESPLA este sigla Editurii de Stat pentru Literatură și Artă, care, ca instituție de stat, a preluat în 1948 patrimoniul fostei Fundații Regale pentru Literatură și Artă.
[6] Lucrarea a apărut în cele din urmă postum: *Panciatrantra*, traducere din limba sanscrită de Theofil Simenschy, Editura pentru Literatură, București, 1969, 350 p.
[7] Cele două texte menționate de Simenschy au apărut într-adevăr în „Analele Universității din Iași", după cum

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

urmează: *Gramatica lui Pānini. Sintaxa cazurilor*, în AUI, seria IIIe-lingvistică, tomul III/ 1957, nr. 1-2, p. 189-248; *Gramatica lui Pānini. Elemente gramaticale, simboluri și formule sintactice*, în AUI, IIIe-lingvistică, tomul VI/ 1960, supl., p. 189-248.

[8] Gh. Ivănescu, *Le rôle des Japhétites dans la formation des peuples et des cultures antiques*, în „Studia et acta orientalia", I (1957), p. 199-203.

[9] Publicație culturală bimensuală tipărită, potrivit informațiilor din cataloagele BCU din Iași, între anii 1948-1958, sub direcția lui G. Călinescu.

[10] Vezi mai sus, nota anterioară.

[11] Citatul este din Homer, *Odiseea*, XX, 18 și, într-o traducere strictă, înseamnă: „Îndură încă, inimă! Ai îndurat cândva și ceva mai rău". Vezi și traducerea mai liberă în Homer, *Odiseea,* traducere de George Murnu, studiu introductiv de D. M. Pippidi, Univers, București, 1971, p. 409: „Mai rabdă încă, o, inimă. / Tu ai răbdat odată / Ceva mai fioros".

[12] Raghu Vira (1902-1963), proeminent lingvist, filolog și om politic indian, editor al epopeii *Mahambharata*.

[13] Întrebarea este retorică! Este cunoscută practica autorităților comuniste de a ignora pur și simplu întrebările puținilor oaspeți străini care se interesau de soarta unor personalități culturale sau politice aflate în dizgrația regimului.

[14] „Iașul literar" a fost o revistă literară editată la Iași de Uniunea Scriitorilor din R.P.R între anii 1949-1970.

[15] Constantin Ciopraga (1916-2009), critic și istoric literar, profesor al Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

[16] Lucrarea a apărut: Theofil Simenschy, *Gramatica limbii sanscrite,* Editura Științifică, București, 1959, 164 p.

[17] Mihail Guboglu (1911-1990), istoric și orientalist roman, specialist în paleografie turcă și editor al documentelor turcești interesând istoria românilor.

[18] După începuturi foarte promițătoare în epoca interbelică, perioadă care a fost ilustrată de personalități eminente, între care I. M. Marinescu (1880-1965), Alexandru Balmuș (1898-1957), Haralambie Mihăescu (1907-1985) și Teofil Simenschy însuși, secția de limbi clasice a universității ieșene a traversat lungi perioade de vegetare, activitatea catedrei de specialitate fiind înviorată între anii '70-'90 ai secolului trecut datorită eforturilor filologilor Traian Diaconescu, Niculina Toderașcu, Ana Cojan și Mihaela Paraschiv.

[19] Demetrio Marin a studiat filologia clasică la Iași, încheind cu un doctorat în anul 1944, pentru ca din 1947 să se stabilească în Italia, unde a devenit profesor la Universitatea din Bari. Recent, în limba română i-au fost publicate câteva cărți, între care două despre poetul latin Ovidius, iar alta despre relațiile cu India ale lui Eminescu.

[20] *Istoria limbii române*, capodopera lui Gh. Ivănescu, a fost tipărită abia în anul 1980, la Editura Junimea din Iași.

[21] Intelectual de modă veche, Simenschy acorda importanță detaliilor formale ale eleganței și convenienței sociale. Chiar scrisorile publicate aici au un aer cu totul „neproletar", fiind scrise pe hârtie specială de culori, de culoare verde-gălbui, ca și plicurile, de format mic.

[22] Alexandru Graur (1900-1988), lingvist român, profesor al Universității din București și membru al Academiei Române. În „Studii și cercetări lingvistice", I/1950, fasc. I, p. 307-308, Graur publicase un articol negativ la adresa lui Simenschy, cu referire specială la lucrarea *La construction du verbe dans les langues indo-européennes*, Iași, 1949. În

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

termeni incalificabili, Graur îi reproșează eruditului ieșean „vina" cosmopolitismului, deoarece și-a scris lucrarea în limba franceză, ca să nu poată fi înțeles de către poporul muncitor. O altă „vină" capitală ar fi fost absența din bibliografie a lucrărilor rusești sau sovietice. Abundă în această infamă recenzie expresii precum „slugărnicia autorului față de somitățile occidentale", „formalismul" și „schematismul". Aprecierile erau țintite spre nimicirea unui autor a cărui teză de doctorat *Le complement des verbes qui signifient „entendre" chez Homère. Étude de syntaxe historique et comparative*, publicată în 1927, primise aprecieri favorabile, în reviste de prim rang, de la reputați specialiști precum A. Meillet, A. Walter, P. Kretschmer, P. Wahrmann sau P.J. Chantraine, fapt ce echivala cu un început de reală consacrare internațională.

[23] Athanase Joja (1904-1970), logician, profesor al Universității din București, membru al Academiei Române, a ocupat funcții înalte în statul comunist român, între care și cea de ministru al învățământului.

[24] Zoil, simbol al detractorului, pare să fi fost Traian Costa, al cărui nume este dezvăluit într-o scrisoare ulterioară. Vezi mai jos, nota 31.

[25] Nu am găsit niciun articol cu acest titlu de T. Simenschy.

[26] Citatul este din *Eneida* lui Vergilius (6, 95) și face parte din profeția Sibilei către Aeneas: „Să nu dai înapoi în fața greutăților, ci cu mai mult curaj să pășești împotriva lor!"

[27] Citatul este din *Georgicele* lui Vergilius (1, 145): „Munca le învinge pe toate".

[28] Corecturile tipografice la lucrarea menționată sunt notate de Simenschy pe două foi separate, format „dictando".

[29] Dicton atribuit lui Chilon din Sparta, personaj semilegendar, unul din cei „șapte înțelepți ai Eladei": „[să nu dorești] nimic prea mult".

[30] Alexandru Graur (vezi supra, nota 22) a publicat, împreună cu C. I. Balmuș și I. Stoian, mai multe ediții (1946, 1947 etc.) ale unui manual școlar de limba latină.

[31] Inițiala G. trimte la Alexandru Graur, vezi mai sus, nota 22. Cel „pus" de Graur să scrie o recenzie negativă a fost Traian Costa, filolog clasic la Universitatea din București, menționat explicit într-o scrisoare posterioară, din anul 1962. Cartea recenzată a lui Simenschy a fost *Gramatica limbii sanscrite,* București, 1959, iar recenzia a apărut în „Studii și cercetări lingvistice", 1960, nr. 1, p., 139-145. Scrisă cu o evidentă rea-credință, recenzia lui Traian Costa conține totuși și unele observații juste. Simenschy a răspuns la această recenzie în articolul *Pro domo*, publicat în „Analele științifice ale Universității din Iași", seria IIIe-lingvistică, tomul VII/1961, p. 231-239.

[32] „Cărțile își au soarta lor". Dictonul este atribuit gramaticianului roman Terentianus Maurus (prob. sec. al III-lea d.Hr.).

[33] Subintitulată „revistă de teorie a culturii", publicația „Ethos" a fost editată la Iași, între 1944-1947, de Nicolae Bagdasar și Ștefan Bârsănescu.

[34] Paul Jakob Deussen (1845-1919), profesor de filosofie al Universității din Kiel, a fost un renumit indolog.

[35] Vezi mai sus, nota 20.

[36] Vezi mai sus, nota 3.

[37] Radu Vulpe (1899-1982), arheolog și istoric român, profesor al Universităților din București și Iași.

[38] Nicolae Bagdasar (1896-1971), profesor de filosofie al Universității din Iași, membru corespondent al Academiei Române.

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)

[39] Dimitrie Marmeliuc (1886-1971), istoric literar și folclorist român, profesor al Universităților din Cernăuți și București.

[40] Pentru o versiune liberă în limba română a pasajului citat, vezi: Johann Wolfgang Goethe, *Faust*. În românește de Lucian Blaga, prefață de Tudor Vianu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955, p. 78: *Oamenii se strâng / Și mâna-și dau spre a cârti mișei, / Când nu pricep ceva. / E obiceiul lor nătâng / În fața frumuseții și a binelui ales / Să mârâie, când nu le este pe-nțeles.*

[41] *Porcii vor spune că sînteți murdari, măgarii vor jura că sînteți ignorant, iar hoții vă vor denunța pentru furt* (trad. edit.).

[42] Zoil (gr. Ζωΐλος) a fost filolog și filosof cinic grec (sec. al IV-lea î.Hr.), supranumit *Homeromastix*, literal 'biciul lui Homer', datorită criticilor aspre și nedrepte la adresa marelui poet. Numele lui denumește metonimic și depreciativ pe criticul nedrept, lipsit de har și invidios.

[43] Théophile Moreux (1867-1954), supra-numit l'Abbé Moreux, astronom amator și preot catolic, prolific autor de lucrări de popularizare a științei, a criticat de pe poziții teologice teoria relativității a lui Einstein. Lucrarea *Pour comprendre Einstein* a apărut la Paris în anul 1922.

[44] Menționată de câteva ori și mai sus, „Studia et acta orientalia" a fost o publicație editată la București de Mihail Guboglu sub auspiciile Asociației de Studii Orientale din Republica Socialistă România. Biblioteca Centrală Universitară din Iași deține volumele I-V, tipărite între 1957-1963, probabil singurele care au apărut.

[45] Gh. Ivănescu a fost, între anii 1962-1969, profesor de romanistică și lingvistică generală la Universitatea din Timișoara, contribuind decisiv la crearea și organizarea filologiei timișorene.

[46] Vezi supra, notele 24 și 31.

[47] Iorgu Iordan (1888-1986), lingvist și filolog român, profesor la Universitățile din Iași și București, membru al Academiei Române, autor al unor lucrări fundamentale de romanistică, stilistică, toponimie, gramatică etc. Theofil Simenschy și Petru Caraman au fost doar doi dintre foștii săi colegi de la Universitatea din Iași la a căror eliminare din învățământ a contribuit decisiv, de pe pozițiile politice proeminente pe care le-a ocupat în primele decenii ale comunismului în România.

[48] Citat din aforismele lui Heraclit: „Totul curge și nimic nu este statornic".

BDD-A28413 © 2018 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 11:01:03 UTC)